

ROZSNYAI ERVIN

Hegyet zúzván

VERSEK ÉS PRÓZÁK

BUDAPEST

Z-füzetek/48

**A sorozatot szerkeszti
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© Rozsnyai Ervin

Letölthető:

Program

Lenni cserép, fedél a házon,
hogy aki benn lakik, ne ázzon,
télen hasáb, árnyék, ha nyár van,
kenyérre só, korty víz a szájban.

Lenni a zürzavarban dallam,
szín egy születő gondolatban,
szivacs az égen, mely aszálykor
kövér esőt facsar magából.

Hol anyagot formákba szabnak,
célja lenni egy mozdulatnak,
szerszám, amely szót ért a kézzel,
estére egy falatnyi étel.

Ágbogas éjben lenni bársony,
emlék, csak annyi, mint a lábnyom,
s amit a tüske összeszabdal,
megvarrni reggel fényfonallal.

Hol rejtett mélység tátja torkát,
lenni széttárt karokkal korlát,
moccanó kézben lenni késsé,
zsibbadt szivekben lüktetéssé.

Konstanz piacán

Konstanz piacán, hol Hús János testét
tisztogatták az ördögtől a lángok,
egy buzgó paraszt, hogy Istennek tessék,
vetett a tűzre pár száraz hasábot.

Konstanz piacán rég kihunyt a máglya,
a szent parasztnak megnyílt a mennyország.
De ma is ég még az a pár hasáb fa,
felfalja a Földet, ha el nem oltják.

Nóगतó

A gázon vörösük a plattni,
orrok szaglászna, nyál szivárogo:
minket készülnek belerakni
fazekukba a kannibálok.
Mit használ ellenük az átok?
Őket fogják szentté avatni
sanda boncok, felkent zsványok –
ideje lenne észbe kapni.

Hiszed-e, hogy jó megcsalatni,
jó a fekély, 'szemre a hályog,
hogy jó vetni, ha majd aratni
az elharácsolts földön más fog?
Hogy illő szállásod az árok?
Hogy okosabb veszteg maradni?
Riszálnak az úri betyárok –
ideje lenne észbe kapni.

Ajánlás:

Barátom, úgy hiszem, belátod,
nem lesz itt dáridó, se lagzi.
Vesszők suhognak és husángok –
ideje lenne észbe kapni.

Alkony

Karó döf át halott eget:
a templom kihegyezett tornya.
Egykedvű rögre vér csepeg,
felnyalják a kóbor szelek,
bíbor vizek futnak lobogva.

Törvényt ült itt az úriszék,
s amint a barbár szót kimondta,
sereglett zsoldos és pribék,
szeszés, garázda aljanép
belet ontani – ez a dolga.

Feküsznek a terhes hegyek,
nászuk emléke még parázslík.
Méhük titkát ki leste meg?
Ó, csak szülnének új eget,
fényesebbet, mint volt a másik!

Ha fenyőfa volnék

Ha fenyőfa volnék,
jól megkapaszkodnék,
hólfelhőből innék,
égig lombosodnék.
Csillagringatónak
nevelnék száz ágat,
a százegyediket
göcsörtös huságnak.

Ha folyóvíz volnék,
susognék sok mesét,
éjszaka kimosnám
szegények szennyesét.
Ki a szegényt bántja,
azt karomba kapnám,
hétszer megpörgetném,
iszapba bújtatnám.

A szent

Nincs több rablókaland, vitézi portya!
Puszták nomádja fogjon ekeszarvat.
Vagy legyünk inkább idegen hatalmak
házórzó ebe, koszlott kapcarongya?

Erdei oltárt, sámánt a pokolba!
Kereszthez gyűljék a szegény, a gazdag.
Ország virul majd, nem préda a gaznak,
ha teszi ki-ki azt, ami a dolga.

És bizony jaj lesz annak, aki mást vall,
fülébe ólmot töltsenek kanállal,
vágják négyfelé, szúrják ki szemét,

ássák be kölkestül a földbe élve,
mert akarom: a holnapot megérje,
és a holnapután is ez a nép.

Egy szénrajz emléke

Főiskolás voltál,
délutánonként modellt ültem neked,
portrét rajzoltál rólam, szénnel.

Az a rajz régen elveszett,
az én szén-arcom, meg a te igazi arcod,
[hajlékony lány-alakod,
fiatal holdunkat csapdába csalta
egy barlang hűvös labirintusa.

Ám a napokban
megcsapott fénykép-szemed fekete lángja
az újságból, mely rád emlékezett,
rád, meg a képeidre.
Hát ilyen voltál?
Ismerkedem veled:
szemed mögött, a homlokod mögött
szorongó foltok, elcsukló vonalak,
színek tántorgó fél-sikolya, ez voltál?
Ki görgette rád az éjszaka idomtalan köveit,
hogyan álltad meg üvöltés nélkül,
alig hallható, szinte csak ön-magadhoz szóló,
szégyenlős jaj szavakkal?

Amikor –engem rajzoltál,
mit tudtam rólad,
és mit tudtál te önmagadról?
Látod, én későn-eszmélő vagyok,
suta, mert n-i-ncs merszem a kudarchoz,
ezért nem válaszoltam soha arra,
amit soha ki nem mondtál.

Ne haragudj.

De azért segíthetnél volna egy kicsit,
[nem gondolod?

Ha megint *akkor* volna,
ha modellt ülhetnék neked a visszaforgatott
[időben,
míg tekintetedet hol rám, hol a papírra

[sugározva,
átrajzolsz a szívedben olyanná,
amilyennek sohasem sejtettem magam,
bizony nekigyürkőznék, és kimondanám
nagy elszánással azt, amit már
szívesen sürgettél volna, ha nem vagy éppoly
[bolond,
mint én:

– Kedvesem, hagyd most a rajzot,
tedd le a szenet.

Schiller Frigyes köszönti a tizenkilencedik századot

Tél van. A költő tollat, tintát
hoz a kandallóhoz. Vacog.
Újévi jégvirágos minták
hálózják be az ablakot.

Új évszázad fut új vizekre
ezen az ólmos reggelen.
Hová veti a vakszerencse?
Susog a láng sejtelmesen.

Ritmusok tagolják a csendet,
tűz fényesül kívülijeiül.
A gondolat lassan fölenged,
átizzik, verssé lényegül.

Fürkészd a nyíló horizontot,
kutass át kontinenseket,
keress egy embert, aki boldog,
beleőszülsz, míg megleled,

hamar kihuny a kedv, ha villan,
örömünk bámuló levél,
*nincs szabadság, csak álmainkban,
a szépség csak a dalban él.*

A költő – megremeg a tolla –
eltöpreng a papír fölött.
Köntösét szorosabbra fogja.
Kinn csomókban állong a köd.

Tizennyolc század. Az utolsót
éjfélkor szívta be a hab.
Fenekre süllyesztett koporsók
az idő-óceán alatt.

De a szabadság és a szépség
– legyen álom vagy dal csupán –
nem merülhet a mélybe végképp,
nem temetheti óceán.

Az ezredvégi nagy szeánszon
hívom a költő szellemét:
„Mester, merre van az az álom?
Az a dal hallható-e még?”

Megjegyzés: A kérdéses verset („Der Antritt des neuen Jahrhunderts” – magyarul két fordításban is olvasható, Rónay Györgytől és Kálnoky Lászlótól) Schiller valójában 1801 tavaszán írta. Az időpont

önkényes megmásításáért a szerző elnézést kér.

Jókai bezzeg

Jókai bezzeg, bár születésekor ipszilonos volt,
 pórias i-re cserélte az úri, mihaszna cikornyát,
 mert a nemesség szellemi rang, nem rendi kiváltság,
 s hogy ki mit ér, azt tettei mérik, nem kutyaóre.
 Oly természetes ez, mint nyár idején a rigófütty,
 közhely – véltük elég hebehurgyán. Ámde ma ismét
 címek után kotorásznak a ládák korhatag alján,
 bolydul az alvó molyhad, az ipszilonok kirepülnek.
 És lám, mit tud a csúzli-betű, ez a mágikus ábra!
 Átala lesz nagyeszű a számár, a csaló makulátlan,
 törzsökös az, ki a nyelvet törve beszél vagy úgy sem,
 általa tölti be példaadóan a bálanya tisztét
 Bordélyházy Ünő, a direktisza Lánynevelőből.

Vidám dalocska a reményről

Megérkezett a Szörnyeteg,
 és azonmód közhírré tette,
 hogy ő az úr mindünk felett,
 és senki sincs úr őfelette.
 Továbbá kihirdette még,
 hogy emberhúst eszik naponta,
 legyen tehát friss hús elég,
 ne álljon tétlenül a konyha,
 legyen friss emberhús elég,
 ne álljon tétlenül a konyha.

Tanácsba gyűlt e hír nyomán
 városunknak sok tisztos aggja,
 hogy amit új urunk kíván,
 megadja-e vagy megtagadja.
 És tanácsolta mindahány,
 legyen a város engedelmes,
 másként a Szörny kardélre hány,
 parancsszegőnek nem kegyelmez,
 feldúl, kifoszt, kardélre hány,
 parancsszegőinek nem kegyelmez.

Bizony, fogyton-fogyunk ma már,
 húsunk, velőnk igen kelendő,
 ravatalunk leend a tál,
 sírunk egy feneketlen kendő.

Ám nincs fogyóban a remény
a legutolsó szusszanásig,
hogy holnap még talán nem én
leszek soron, hanem a másik,
hogy holnap még nem én, nem én
leszek soron, hanem a másik.

Zöngicse a lakáskérdésről

Honunk egy atyja a minap
a szocikapi-napilap
hasábjain kimondta nyersen,
hogy a csúf, átkos negyven év
alatt csak senyvedett a nép,
mivel nem volt piaci verseny,
ó jaj nekünk,
ó jaj nekünk,
nem volt piaci verseny.

Ez indokolja, semmi más,
hogy miért nincs elég lakás,
hajléktalan miért van oly sok.
Bizony piachiány mián
sújt a súlyos lakáshiány,
ezt hagyták ránk a komcsi korcsok,
ó jaj nekünk,
ó jaj nekünk,
a bolsevista korcsok.

A bolsi csak rombolni tud,
virágzó várost és falut
mint légibomba dönt halamba.
De majd meglátod, hogy mi az,
ha jó a várva-várt piac,
és a lakáskérdésit megoldja,
ó jaj nekünk,
ó jaj nekünk,
ha a lakáskérdést megoldja.

Táncos-mulatós

Parancsba ment a szegénynek,
gazdag előtt hajtson térdet,
ihajja.
Gazdag előtt ne csússz térden,
kapd üstökön, töröld képen,

csuhajja.

Befogták a szegény fiát,
húzzon-vonjon úri igát,
ihajja.
Ne hurcold az úr igáját,
szorongasd meg a gigáját,
csuhajja.

Aki rongyemberek rongya,
vetik azt a trágyadombra,
ihajja.
A világban olyan rend lesz,
amilyet magad teremtesz,
csuhajja.

Aranymondások

1.

Ha tréfás kedvű részegek
kenik ököllel képedet,
kínáld nekik a másik orcád,
s ha kő veri ki fél szemed,
hajíts vissza kenyérbelet,
és tiéd lészen a mennyország.

2.

Szeretet a legszebb erény,
s majd boldogulsz, csak légy serény,
szád ne szóljon, ne ásd a vermet.
Ínségből támad a remény,
és reményen él a szegény:
ha korán kel, aranyat lelhet.

3.

Kinek paréj, kinek cipó,
kinek bíbor, kinek bitó,
ez így volt, így lesz mindörökké.
A tudomány kemény dió,
tanulj hát szorgosan, tinó,
hogyan is lennél másképp ökörré?

Szavak hatalma

A szavakkal elbíbelődöm,
addig se kell mással vesződöm,
addig is felejem, hogy börtön
marasztal holtomig a földön.

Amíg eljátszom a szavakkal,
mint gondtalan szél a haraszttal,
nem hallja hangomat panaszfal,
egy buta rím is megvigasztal.

Nincs gondom vicsorgó pimaszra,
csábos rókára és csikaszra,
vissza se szólok, mert mii haszna?
Kizöldül az erdő tavaszra.

Vagy ha tán nem zöldül ki mégse,
ha egy vaskarmú kéz kitépte,
a harag rontó szép igéje
sorvadást küld,arra a kézre.

Csipogó

Figyeled? Dúdolnak a rózsák,
és egy beszédes kis veréb
világgá csipogja a jóság
korszerűtlen dicséretét,

lovaink elé manók szórják
ropogós, illatos mesék
szénáját, s álombéli órát
mozgat fantom-fogaskerék,

és semmi sincs, csak a valóság
egy-két foszlánya, csak a kék
csendben a dudorászó rózsák,
meg a beszédes kis veréb.

Estefelé

Az erdőből kilép a csend,
leül egy padra, elmereng.
Mozdul az éj bütykös keze,
fejszét vizsgál, hogy éles-e.

Hol vagytok, egykor-voltjaim?
 Fel nem támaszt a szó, a rím,
 dalok kék füstje ellebeg,
 bokrosodnak a fellegek.

Felfűzném, hogyha volna mit:
 az idő igazgyöngyeit,
 olvasnék, ha kinyílna még
 csillagbetűivel az ég.

Vagy mégis inkább rajzolok.
 Ez itt folyó. Ezek habok.
 Fölébük nyújtja egy faág
 álmaink rózsailatát.

Humanitárius segély

Lépéseket hallottam a padlásról. Ki lehet az? Meg kell néznem, valami nincs rendjén. Ahogy kiléptem az ajtón, egy futó alakot láttam a homályban. Feltűnően magas volt, és úgy rémlett, tűzoltóegyenruhát visel. Utánakiáltottam, de nem állt meg, vissza se fordult. Akkor már lángolt a tető.

Remegve tárcsáztam a tűzoltókat, perceken belül a helyszínen voltak. Micsoda gyorsaság, hálistennek! Pontos, gyakorlott mozdulatokkal szerelték fel a csövet a magukkal hozott tartály- kocsii csatlakozójára, és máris a lángokra zúdult a víz. Azaz nem is víz lehetett, mert sűrű volt és fekete, és a lángok egyáltalán nem aludtak el tőle, sőt, most kaptak erőre igazán. Ezt furcsának találtam, meg is kérdeztem az egyik tűzoltót, akinek éppen nem volt elfoglaltsága. „Uraim, mi az, amivel oltanak?” „Olaj – válaszolta a robajt túlkiabálva a feltűnően magas tűzoltó, és higgadtan cigarettáira gyújtott. – Nagyon jó minőségű.” Abban a pillanatban berogyott a tető, a ház dörögve összedőlt. A tűzoltók, ahogy jöttek, ugyanolyan gyorsan elrobogtak. Magam maradtam a füstöt öklendő, szikrákat köpködő romoknál, a kormos falmaradványok az arcomat perzselték.

Gondoltam, átkutatom az elszenesedett törmeléket, mihelyt kihül egy kicsit, hátha találok valami használhatót. Egy lábost, ami csak félig égett meg, akármit... Ezt mérlegettem, amikor két különös alak közeledett: egy hiéna postásruhában, meg egy rendőrnek öltözött tigris, gumibottal az oldalán. Tigris és hiéna, csak nem Petőfi írta őket? „Ön X. Y.? – tudakolta a rendőr- tigris. – Kérem az igazolványát.” „Sajnos, odaveszett.” „Ügy. Tizenöt napon belül gondoskodnia kell a pótlásáról, el ne felejtse. És ne hagyja el a várost, amíg le nem zártuk a tüzeset okainak kiderítésére irányuló vizsgálatot. Most pedig – a hiéna felé fordult – öné a szó.” A hiéna a táskájába nyúlt. „Humanitárius segélyt hoztam a Tűzkárt Szenvedettek Megsegítésére Alapult Alak ... izé, Alakult Alaptól. Itt írja alá, kérem.”

Átvettem a borítékot, két látogatóm távozott. Csakhamar megjelent azonban a harmadik: a feltűnően magas tűzoltó, ‘akivel a tűznél beszélgettem. „Jónapot – köszöntött nyájasan, mint régi ismerőst. – Van egy kis tüze? Tudja, szenvedélyes dohányos vagyok, és kifogyott az öngyújtómból a bénán. Pedig mindig szoktam magamnál benzint tartam.” „Sajnos, nem dohányzókim,” „Nem? Na mindegy – a tűzoltó

szétnézett –, az az üszkösödő gerenda pont jó lesz.” Rágyújtott a gerendáról, lesávta a füstöt. „Ugye, most kapott humanitárius segílyt? Meg is érdemli, szó se róla. Rászolgált. – Megveregette a vállam. – Hanem öregem, mi is kitettünk ám magunkért, nem igaz? Egy kevéske nekünk is járna. Hát én azt javasolnám, ajánljon föl egy kis összeget a PTBE-nek, meg se kottyán az magának, a segílyből kitelik.” „Mi az a PTBE?” „Sose hallott róla? Piromániás Tűzoltók Bajtársi Egyesülete.” „Piro...” „Csak ne sokat kecmeceljén, öregem, rengeteg még a dolgom. Nem kívánunk mi sokat, elég, ha a felét ideadja. Jut is, marad is.” Jobbkezét a derekára csatolt csákányszerű fémszerszámra helyezte, ez valami tűzoltó-alkalmatosság lehetett, legalábbis így gondoltam', bár sohase láttam –még hasonlót. Mindenesetre átadtam a pénzt.

Kisvártatva ismét megjelent a tigris a hiénával. „Lefolytattuk a vizsgálatot – közölte a tigris –, az eredményt levélben kapja meg, postai úton.” „Én vagyok a postai út – tájékoztatott a hiéna –, vegye át, itt írja alá.” „Megvárjuk, amíg elolvassa – szólalt meg a tigris –, ugyanis mindjárt foganatosítani fogjuk az ítéletet.” „Milyen ítéletet?” „Olvassa, majd megtudja. Nem kell sietni, van időnk.” A levélben az állt, hogy a házamat bizonyíthatóan én gyújtottam fel, ezért gyújtogatás és városképrontás vétségéből kifolyólag ennyi és ennyi pénzbüntetésre ítélt a bíróság. „De kérem – hüledeztem –, csak nem képzelik, hogy én gyújtottam fel a saját házamat? Hogy én tettem magam, koldussá és földönfutóvá?” „Ne vitatkozzon – mordult szigorúan a tigris. – Az ítélet jogerős, fellebbezéssel nem élhet. Ide a pénzt, nincs időnk.” „Milyen pénzt, honnan vegyem? Tudják, hogy mindenem odaveszett, miiből fizessek?” „Van magának pénze, ne siránkozzon. Talán nem kapott humanitárius segílyt?” „Annak a felét már elvitték. Ha még a maradékot is elviszik, mi lesz velem?” „Amiatt aztán igazán ne fájjon a feje” – mondta szívélyesen a hiéna, és megnyalta a szája szélét.

Tilos a nap

Parancs íródik, vad, kegyetlen,
 hogy a Nap többé föl ne keljen,
 egünket messze elkerülje,
 ne vessen fényt gázságra, bűnre.
 Tanú a tolvajt meg ne lássa,
 homály hulljon őseire, csalásra,
 zsebeljen a rabló nyugodtan,
 a titok maradjon titokban.

Bölcsek rendelik, nem az Isten,
 hogy ezután mit szabad, mit nem,
 urak rendelik is úri hölgyek,
 mi kapjon tilosat, mi zöldet.
 Tilos a hajnal és a holnap,
 zöld jár ördögnek és pokolnak,
 éber poroszló vásra verje
 a Földet, ha forogni merne.
 Szabad, ami silány, sekélyes,
 tilos, mi ép és nem fekélyes,
 igaznak szabad elenyészni,
 babonának buján tenyészni.

Szabad a szemetedények
aljáig túrni a szegénynek,
amíg Jézussal teli szájak
ájtatoznak és ordibálnak.
Szabad Jézus nevét citálni,
ezenközben haját cibálni
megfeszíteni este-reggel,
átalverni új vasszegekkel.

Így lesz ez, míg nem futja többre,
mint káromkodásra és fröccsre,
amiig a szegény maga rakja
csuklóját a kattanó vasba,
ahelyett, hogy asztalra verne,
szellőztetne és kisperne.

Szarvashibák

A teve megpróbált cérnává sodródni,
hogy átférjen a tű fokán,
de sehogyan sem sikerült neki.
Sokat gondolkozott ezen,
mígnem arra kezdett gyanakodni,
hogy ő csupán
egy fordítási hiba:
a Mester talán
nem is tevéről szólott vala,
hanem hajókötélről, melynek
könnyebb a tű fokán
átbújnia,
mint gazdagnak a mennyország kapuján.
szókép így már érthető.
De hogy egy teve
tűfokon akarna átfűződni,
vagy pláne átballagni?
Ilyen teve nincs,
viszont ilyen fordító, sajnos, elképzelhető.

Aztán Mózes a szarvval.
Mit keres a szarv Mózes homlokán?
(Még Michelangelo is ráfaragta.)
Hiszen haragudott, jó, jó,
nagyon mérges volt, de attól még
senkinek sem nőtt szarva ezidáig.
No persze, a fordító, megint a fordító!
„Fény gyűlt a homlokán” – mondja igazából
[a szöveg,
vérbe borult az arca a haragtól, amikor a hegyről
[jövet

meglátta, amit látott:
 a keservesen összetapasztott rend
 cserepei szétrugdosva,
 bomlott agyak, vigyorba merevült arcok,
 [nyáladzó szájak,
 lihegő szédült tánc a Borjú körül
 a Törvény hátgerincén –
 hát persze, hogy kigyúlt
 a fény a homlokán,
 nem szarva nőtt, a harag lángja lövellt ki
 egész lényéből, a megalázottság, a hiábavalóság
 [dühe,
 a tehetetlenségé, az öklendő undoré,
 és közébük vágta kőtábláit.

Helyreigazító nyilatkozat. A szerző, miután kritikusként is elolvasta saját versét, szükségesnek tartja figyelmeztetni önmagát, hogy a tevére vonatkozó bibliai mondás (Máté, 19,24) mégsem fordítási hiba. A „Bibliai nevek és fogalmak” (Stuttgart 1983, Bp. 1988) „Teve” címszava alatt ez olvasható: „Hátas-, igavonó, teherhordó állat. Tejét és húsát egyes vidékeken nagyra értékelték. Ábrahámnak és Jóbnak sok tevéje volt. A keleti városok falain, a főkapu bezárása után érkező késői utasok bebocsátására, rendszerint kiskapuk voltak, ezeket ‚tűfoknak’ nevezték (lásd a ‚tű foka’ címszót). A teve csak úgy juthatott át ‚a tű fokán’, ha letérdelt, és málhájától megszabadítva, átcsúszott rajta.” Lám, lám. Tanulság: a szerző ne csak utólag legyen önmaga kritikusa. De még rosszabb, ha utólag sem az. – A Mózesről szóló történet azonban az utolsó betűig hiteles. Legalábbis a mondanivalóját illetően. (R. E.)

Legenda a jó útra tért ragadozóról

Tanyát vert városunk alatt
 egy ordas – rusnya, beste,
 s be-belopózott a falak
 közé zsákmányra lesve.

És nem restelt vérengzeni
 se hajnaltájt, sem este,
 nő, férfi – mindegy volt neki,
 elkapta és megette.

Bizony, bizony, nem nézte ő,
 ki óriás, ki törpe,
 kákabélú vagy nagyevő,
 s hogy milyen tisztet tölt be,

éhenkórász az illető,
 vagy erszényt tőm degeszre,
 mindegy, ha agg, ha csecsemő,
 bekapta és megette.

A város félt, sőt rettegett:

nézd a sápadt lakókat,
riadtan kémük az eget,
aztán fejük lekókad,

kilel mindünket a hideg,
nem véd kőház, se putri,
pedig nincs kedve senkinek
csikasz-fogakra jutni.

Azt mondta végül valaki:
„Nagy híre van a szentnek,
városunkat megváltani
őt hívjuk el, Ferencet.

Ferenc csodát tesz és segít,
a szíve csupa jóság,
vizek csobogják verseit,
szavát szelek susogják.”

Hallván a hívást, jött a szent
(kísérte sok madárka),
egyenest a határba ment,
a toportyán-tanyára.

És hullott harmatos beszéd
gyöngy permete a vadra:
nem ildomos, hogy ősz fejét
ragadozásra adta.

Irgalmas lélekkel tehát
vessen e bajnak véget,
öltsön, inkább báránycsuhát
az üdvössége végett.

A jók jutalma égi kegy,
ezt fontolgassa főképp,
s hogy aki rossz, pokolra megy,
hol rettentő a hőség.

Bizony: forró szurok csöpög
a rosszra, bőre serceg,
böködik villás ördögök –
a mennyben mennyivel szebb!

Im-ígyen szólt a szent szelíd
szavakkal, s a vadállat
már szánta-bánta bűneit,
szeme is könnybe lábadt.

Hogy ezután jó útra tér,
esküvéssel fogadta,
s jött nyárra ősz és őszre tél,

és nem volt ok panaszra.

Magába szállt, báránynak állt,
átfért növényi kosztra,
s ez neki használt legkivált,
gyomrát is helyrehozta.

Ebédje könnyű zabpehely,
nem iszik, nem dohányzik,
olvasgat, muskátlit nevel,
él jámborul halálig.

Három kiszámolás

1.

Kedves – gyerekek
mitlát – szemetek
mostmár – egyebet
nemlát – hat
emel
kednek
azá
rak

2.

Flincflanc
csemege
magyaráru
kivele
kenyeretsüt
Ausztria
jobbatejha
francia

3.

Tungszram
dzseinerál
ezagyáris
fejteáll
ezagyáris
Hárulva
ezahaza
elárulva
ezapoihár

kicsordul
akikezét
ölbe teszi
fel-for-dul

Zsigabiga

Lilikének

Zsigabiga
a csiga,
csoszogott a
csigiabiga-
lagziba:
várta már
az ifjú pár,
Csiga Klára,
Biga Bál.
„Odaérek
holnap délben,
a menyasszonyt
táncre kérem.”
De akárhogy
sietett,
elkésett
egy keveset,
mire másnap
odaért,
a mulatság
véget ért.

Nem is baj, hogy
így esett!
Sőt, szerencsés
az eset:
mert a Klára,
meg a Zsiga,
azonkívül
minden csiga
hasa-lába
csiszi-csoszi
csusszanó,
se csárdásra,
se polkára,
semmi táncre
nem való,
csupáncsak a
csoszogásra –
arra jó.

Esti kecskefestés

Annának

Jött hozzám az este
három fehér kecske.
Kértek szív repesve:
„Foss be még ma este!
Ha színes a kecske,
mindjárt jobb a kedve.
Fesis be hát színesre!”
Nosza, került: festék,
örültek a kecskék!
Micsoda egy eset:
föl-le járt az ecset.
Az egyik kecskének
hasa-háta kék lett,
másiknak a szarva
csokoládébarna,
harmadiknak már a
szakállja is sárga.
A kecskék csak lesték,
szárad-e a festék.
Míg a festék száradt,
mekegtek egy párat.
Megszáradt a festék,
elmentek a kecskék.

Cibere és Pipere

Julinak

Az ajtóban
Cibere
nyomakodik
kifele.
Szemben vele
Pipere
tolakodik
befele.
Nem jutnak hát
semerre,
sem arra, sem
emerre.

Azt mondja a

Cibere,
van egy fényes
ötlete.
Pipere szól:
„Nofene!
Mi az ötlet,
ki vele!”
„Az az ötlet,
Pipere,
engedj engem
kifele!”
„Nem engedlek,
egykomám,
nem engedlek,
de nem ám!
Nem engedlek
kifele,
amíg engem
te nem engedsz
befele!”
„Mit nem mondasz,
Pipere!

Még hogy téged
befele!
Nem engedlek,
nem lehet,
engedj előbb
engemet.”
„Még hogy téged?
Kifele?”
„Nem is téged
befele!”
„Hogy kifele?
Hohoho!
Majd ha nyáron
hull a hó!”
„Hogy befele?
Höhöhó!
Majd ha tél lesz,
rekkenő!”

Huzatodnak,
veszekednek,
kiabálnak,
kötekednek,
sivalkodnak,
berekednek,
az ajtóban
megrekednek.
Mond az egyik:

„Nem, nem, nem!”
Mond a másik:
„Azért sem!”
Nem is jutnak
semerre,
sem arra, sem
emerre.

Hát te, Juli,
mit tennél,
ha egyikük
te lennél?

Üzenetrögzítő

– Itt a Szociális Háló Kft. üzenetrögzítője. A sípszó elhangzása után szíveskedjék üzenetét a hangszalagra mondani. Harminc másodperc áll rendelkezésére.

– Itt doktor Rétfalvi Eleonóra kandidátus, az önök takarítónője. Holnaptól, tehát csütörtöktől nem jövök többet, kérem, gondoskodjanak másik takarítónőről.

Újsághír: Rétfalvi Eleonóra budapesti lakos szerdán a lakásán felakasztotta magát. Tettének oka ismeretlen.

Bohókás

Átugrom Bécsbe – mondta a koldus –,
megnézem, ott milyenek a kukák.

Várbeszéd a fejlődés útjáról

„Még hogy köpönyegforgató? Vagy pláne áruló?
Ugyan: csak a vak nem látja, hogy
a fejlődés, az eszmei tisztázódás példája áll előttünk,
vagy még inkább a hirtelen megvilágosodásé,
mely bizonyára a damaszkuszi úton esett meg vele,
odafelé menet vagy visszajövet, erre nem emlékszem

[pontosan.”

„De asszonyain,
az illető sohasem járt a damaszkuszi úton,
valószínűleg azt se tudta azidőtájt, merre van

[Damaszkusz.

És még valószínűbb, hogy nem szorult rá
semminemű megvilágosodásra,
mert már alpostol-korában is az volt, aki:
Júdás a kezdet kezdetétől,
elvi alapon«, következetesen.”

Kálmán király

Mit látnál manapság,
könyves király, Kálmán,
vizsgálódó szemmel
országodat járván?

Bizony, nem fogadna
örvendetes látvány:
boszorkányt égetnek,
törvényt ül a sámán,

bomlott eszmék úsznak
silány szavak árján,
dögszagú kutakban
erjed barna járvány,

iszappá, lucsokká
hitványul a márvány,
keresztben az Isten,
istenül a sátán.

Szavad a pusztáké,
törvényed a máglyán –
rendet kéne tenni,
könyves király, Kálmán!

Kaputt

(Két jelenet Curzio Malaparte könyvéből)

Orosz erdőben német kocsi döccen
bicsaklik a hólepte lomb alatt
az írónak a tiszt eközben
Hölderlint szaval arcán áhítat

A versek zengő jambusokba vésik
az erdő márvány csendjét de mi ez
orosz katonák a hóban kötésig

mozdulatlan karjuk irányt jelez

ott állnak minden útkeresztezésnél
és még csak meg se kellett fagyniuk
homlokukon vért virágozott az éjfél
homlokukon golyó ütötte lyuk

Ők a mi rendőrségünk szól a német
ifjonti derűvel és felnyerít
majd újfent elmereng magába réved
mondja tovább Hölderlin verseit

Aztán az a fűzfakosár a horvát
poglavnik asztalán lám mire jó
nem osztrigát rejt se névnapi tortát
emberi szem van benne húsz kiló

Milyen fárasztó lehetett kivájni
hány óra ment rá mennyi munkanap
de szívesen szánták rá usztaí
hogyan szeretetüknek jelt adjanak

Az sem kevés amit magam megéltem
tűnődhetek van-e számomra vért
hogyan át ne verjen vasával a szégyen
a tegnapiért a máért mindenért

Halottamtól félek

Ezt a szorongást régen ismerem,
makacs, mint folt, amin nem fog a vegyszer,
hű, mint a boldogtalan szerelem,
magához von és nem ereszt el.

Gyerek voltam még, amikor jelét
karmos ujjal a homlokomra véste.
Nem, nem valami pszichés semmiség,
ilyen-olyan komplexus vagy efféle.

Nem semmiség a halottak szeme,
a hűlt tekintet, a szótlán parancsszó,
a föld alól feldübbögő zene,
mely általam lehet csak messzehangzó.

Testvéreim a súlyos föld alatt,
mit mondhatok: hogy mégse volt hiába?
Mit mondhatok, ha felrobbant a Nap,
és nincs többé se előre, se hátra?

Mit mondhatok, ha egykori hajók
nem kikötőt: sírt keresnek maguknak,
ha lékelt álmok, semmire se jók,
elnehezülnek, és a mélybe buknak?

Nem a halál szorongat: semmi az,
és minek félni attól, ami nincsen?
Halottaimtól félek, ha viasz-
kezükkel tapogatnak a kilincsen.

Halottaimtól félni van okom,
mert faggatóznak üreges szemükkel,
mert mindegyikük testvér és rokon,
és szól hozzám, bár némán, mint a füstjei.

„Te, aki még lélegzel néhanap,
a csönd kagylóját fogaddal feszítsd szét,
ne tórd, hogy csontunkon tapadjanak,
kiszaggassák emlékünkt obeliszkjét.

Hiszen tudod, hogy minden összefut,
hogy nincsen kettős mércéje a tűznek:
akii minket gyaláz, pokolra jut,
de együtt égysz; vele te is, ha túrted.”

Koponyákból kiröppenő szavak,
széthányt halottak, meggyalázott csontok,
testvéreim a súlyos föld alatt,
halálomig miattatok szorongok.

Kimondani lesz-e erőm elég
szótlán szavatokat, hogy tette gyűjtson,
mielőtt a meglódult tűzkerék
bögve gázolna át mindannyiunkon?

Megfontolásra

Jönnek a patkányfogú szörnyek,
lidérces alvilágból, poshadt
bugyrokából napvilágra törnek,
eleven testeken taposnak.

Jajong az aszfalt, csorda csörtet,
bűz száll utána utcahosszat,
valaki súg: „Ha szólsz, megölnek ...”
Fásult gerinceik hajladoznak.

Pedig tudni kell: nagyot téved,
aki úgy véli, hogy kitérhet,

hogy bújni jobb, és merni rosszabb.

Mert így szól a kemény ítélet:
holnapra kipusztul az élet,
ha nem állsz ellent a gonosznak.

Átrajzolt térkép

Új államok.
Az egyik terjedelmes,
mint egy lefűrészelt fejű ökör,
zsibongó légyfalkák és
kukackolóniák örömtanyája,
a másik nem nagyobb a szétlapított szilvánál,
melynek síkos, méla foltját
hamarosan eltakarítja
egy humortalan felmosórongy.

Helyzetkép

A Földet átkötötték
erős zsineggel keresztül-kasul,
aztán akkorát rántottak rajta, hogy
elakadt a lélegzete,
elszorultak az erei,
végül pedig szétesett formátlan darabokra,
melyek e pillanatban a világúrt szennyezik.

Igazság

Hová lett kezéből a mérleg?
Hová szeméről a kötés?
Úgy fekszik itt, akár a részeg.
Talán ellustult, vagy kivénhedt?
Lehetne egy kicsit serényebb,
hisz munka vár rá, nem kevés.
De ő csak hasal, heverészget,
s hallgat, mint hátában a kés.

Hadd jöjjön

Hadd jöjjön,
csak ne úgy rúgjon odébb, mint
kavicsot a bakancs-orr,
legyen inkább vízjel, a valódiság bizonylata,
pecsét arra a kevésre, amit érdemes talán
hitelesként elkülöníteni a tűzrevalótól.

Valami elmúlt

Valami elmúlt, ami nem volt.
Ami van, abból volt elég.
Terpeszkedik az idegen hold,
mint mosatlan ingen a szennyfolt,
elkoszlott ruhán a pecsét.
Fölöttünk közömbös az ég,
lent gáz sziszeg, gonosz beszéd.
Hogyan is múlt el, ami nem volt?
A sohasem-volt lesz-e még?

Csak egy erecskét

Viselni ezt a
tetovált szörnyűséget
ezt a méregbe mártott
bőrre égett inget
undokságokkal hajigáltan
sárba vert arccal
hurcolni fulladozva ezt a
torokba gyúrt kiáltást

Csak egy bukdosó forrást félszeg erecskét
pár csepp esőt legalább gondolatban
hogyan megmoshassam az arcom

Kétsoros

Hurokká szorul nyakamon a csend.
Mondj valamit.

A kapitány parancsa

Ahol az Ostobaság tengere összeomlik a Kegyetlenség
[óceánjával,
a-hol egybefolynak napok és éjszakák felszippantva
[minden

logikus kiszámítható horizontot
ott küszködünk araszolva – mögöttünk
elsüllyesztette a rengés a szárazföldet szökőárba fulladt

[a

kontinens
ránkdöndült a végtelenség vasajtaja
mi imás választásunk lehetne ezek után
mint kémlelni a tornyozódó vizeket
hátha kifogjuk egy faág sodródó üzenetét hátha egy

[hajnalon
part csipkézi végre a szemhatárt nem alattomos
felhők varázslata
de ha százszor megcsal is a légkör vagy a láz
ha minden meginog akkor is megdönhetetlen tény marad
hogy nincs más út mint ez az egy ez az úttalan

nem én rendelem tehát én csak továbbítom a parancsot
matrózok az árbocokhoz kormányos irányt tartás
mozgás fiúk a szivárgást betapasztani
fel a kosárba legény hogy a partot el ne szalasszuk
a partot mely behúzódott a nap ideiglenes ravatala

[mögé

de fel fog kéklenni egyszer hacsak
ez a háborodott golyó ki nem lódul alólunk

Kérdések

Milyen színű a feledés,
milyen szálból szövök a csendet?
Fűszál hegyéin a remegés
kamasz szellőknek mit üzenget?

Már semmit. Bakancsos fagyok
kihült dalok csontját tapodják.
Halott-e, vagy csak tetszhalott?
Lélegzik-e még ez az ország?

Menedék

A megölt fenevad ha feléled,

s himbálva farát, kecsesen közeleg,
ha a tegnapi hősi vadászhad
kushad vagy kegyekért fuvolázgat,
(s koncul majd örömet odavet –
csak a düh, meg a dac: menedéked
nincsen egyéb, ne feledd.

Nemet sziszegj

Rövidülnek a napok,
hosszabbak a tegnapok,
kurtábbak a holnapok.

Egy dal sír haldokolva,
csuklyás, garázda horda
mártja szurokba-tollba.

Mire vár, aki vár még?
Burjánzik barna árnyék,
vacogó erdőkön átlép.

Tárt mellel várni késre?
Suttogni, hogy ne sértse
a hóhért pissenés se?

Remegjen bár a térded,
nemet sziszegj a szélnek,
vigyázz: nincs más esélyed.

Mint Sándor

Ha csak egy egész kicsikét is
olyan lehetnék, mint Sándor,
indulatában mindent látó,
élni és halni egyként bátor,
ha egy kicsit olyan lehetnék,
nem félnék a megaláztatástól,
csatorna-szótól, kitanult ököltől,
bakancs-orrtól, biciklilánctól,
dühöm megóvna, szikrázó páncél,
szégyentől, méltatlan haláltól,
ha csak egy egész kicsikét is
olyan lehetnék, mint Sándor.

Párbeszéd a jóistennel

Uram isten, aki nem vagy,
se a mennyekben, se másutt
(legkevésbé itt a földön),
szólnék néhány keresetlen
szóval hozzád, hogyha volnál,
s napi munkád végeztével
szánnál rám egy félórácskát.
Szólnék hozzád – nem fohással,
csak mint emberhez az ember,
egy kancsó vörösbor mellett,
hisz ha önnön képmásodra
teremtettél, amint mondják,
akkor vagy én vagyok isten,
vagy te ember, s egy a rangunk.

Nos .hát, éppen azt szeretném
ki tudni: nem koholmány-e,
hogy az embert önmagadhoz
hasonlóvá fabrikáltad?
Én hiszem, hogy ez hamis vád,
sárhajító sunyi pletyka,
botránylapok böffenése,
és bizony a te helyedben
el nem tűrném, perre vinném.

Mert ha látnád, amit nem látsz,
amit művedként dicsérnek,
csuklanál a rémülettől,
öklendeznél, mint a vulkán,
szemed és füled befognád,
és az orrod legfőképpen.

Ezért mondom: nagy szerencséd,
hogy nem vagy és sose voltál,
se a mennyben, se a földön:
nem tiéd a felelősség,
nincs okom, hogy káromolva
kívánjalak a pokolba,
sem pedig hogy gyámolítást
tőled esdjek csacska hittel –

öregem, koccintsunk inkább.

I. N. R. I.

Koldus voltam, királynak

tett meg a fél világ,
sőt, istenként imádnak
engem, a sémitát.

Zsidó előtt hull térdre
a sok zsidófaló ...
Helyzeteim ferdesége
nemde kacagtató?

Bárcsak mindent felednék!
Undort, förtelmeket,
de nem bocsát az emlék,
az öt vas-verte seb.

S ami azóta történt:
kufárok és rimák,
ha felrúgják a törvényt,
mind hozzám küld imát,

melldöngető latorhad,
zsoltáros, bibliás,
vérem kiméri bornak,
dölyföl, szegényt aláz.

Csöndet! Hamis a nóta!
Ti ájtatos gazok:
lesz itt ribillió, ha
mégis feltámadok.

Addig élek

Hol a vízfodrok lassú tánca?
Fénybe szótt dombok lebegése?
Párákban remegő gerincük
éggé oldódó csipkerajza?

És hol az ég, mely lehelletnyi
felhőt ráncolt a homlokára,
s a csend hibátlan sima tükrén
figyelt egy elmerengő arcot?

Egek és tükrök összetörtek,
csendjük mint a megroppan gége,
egy-egy szilánkért ha lehajlok,
ujjam hegyén a vér kiserked.

Ujjhegyel rajzolnám a falra
lassú táncát a vízfodornak,
szilánkkal karcolnám a kőbe,

fényszötte dombok vonulását,

de rajzolni is lehetetlen,
bekötötték száját a zsáknak.

Addig élek e vak közegben,
amíg van hangom, hogy kiáltsak.

Induló

Zammhalten miass ma
sunst san mir verlurn

(Össze kell tartanunk,
különben elveszünk)

Bécsi munkásdal

A tőke, mint ököl,
szemközt csap, meggyaláz,
ledönt és összetör,
a tőke nem cicáz.
Facsar, kiszív, lenyel,
vagy megrág és kiköp,
lurkóval kerget el,
az árokpartra lök.

Nem így ment ám sorod
egy másik ég alatt:
volt kenyered, borod,
nótád is néhanap.
Ember voltál – de ma
urak kapcája vagy,
futsz, mint kiverő kutya,
égő erdőn a vad.

Félhatsz, ha van fiad,
les rá ólomgolyó,
sírhatod lányod miatt,
cseléd lesz vagy lotyó.
S ha sírsz vagy átkozódsz,
szentektől kérsz csodát,
gaz és tüskés bozót
csak burjánzik tovább.

Magadban, mondd, mit érsz?
Legyűr a sok pimasz.
Fogózzon kézbe kéz,
s leszünk vas, nem viasz.
Hazánk is lesz megint,

mihelyt vassá leszünk!
Csak fogjunk össze mind,
különben elveszünk,

csak fogjunk össze mind,
különben elveszünk.

Marx Károly születésnapjára

Az osztály, mely fiává
fogadta és nevelte,
kezet emelt rá olykor,
mert muszáj néha ütni,
ha nagyon fáj, hogy ütnek –
de ő nem szidta érte,
jól tudta, kinek szánták
az ütést valójában,
s hogy emberség ha van még
az elbitangult földön,
főként onnan sugárzik,
a munkásság szivéből.

Ezt tudni nem csekélység,
sőt, minden titkok nyitja,
Így nyíltak meg előtte
alig sejtett világok,
csillagok, társadalmak,
így lett egyből a másik:
a mozgalom tudássá,
a tudás mozgalommá,
s a horkanó időket
markos, merész fogalmak
feszés gyepelőre fogták.
A munka és a tőke
végső, halálos harcát
kendőzze bár idillé
sok lenyalt hajú frázis:
túl sorsok áradásán,
túl ágáló egyének
rekedt retorikáján,
az éber fül kihallja
a lármából a Törvényt,
és a kéz dolga nem több,
mint hűséggel jegyezni,
amit a Törvény diktál.

S hol harci kürtje zeneiül
a dialektikának,
és hajnalok lobognak

kibontva, mint a zászlók,
ledől babona, vakhit,
fut fejvesztve a barbár,
s a sárba tapogattak
jaja, vakon csapongó
dúhe, káromkodása
egyetlen zengő kórus
énekévé fonódik.

Ki járt a forradalmak
kanyargó, szűk csapásán,
küszködve árulókkal,
gyávákkal, ostobákkal?
Ki éhezett a néppel,
hogyan az ötéves tervek
nagy álma teljesüljön?
Ki osztozott a hóban
lázverte katonákkal
a dobozból kirázott,
összekapart mahorkán,
ki vitte botladozva,
elbukva, talpra szökve
az összevérzett zászlót
a sztálingrádi fronttól
a Reichstag homlokáig?

Sok itt a buktató ma,
gödrök, kelepccék, csapdák,
nehéz talpon maradni,
az irányt megtalálni.

Kezedet keresgélve
tanulunk újra járni.

A halhatatlan

Megfeszítették, de feltámadott.
Vasra vették, az arénába, lökték.
A porondon sóvár vadállatok,
a nézőtéren őrvongott a köznép.

Cafattá tépték, mégis újra él,
„Forog a föld” – suttogja vagy kiáltja.
Csontját cibálja csiga és kötél,
búsába harap Rómában a máglya.

Kihült hamvából lobban most a dal,
párizsi égen csillag gyúl, merész jel –
fejszével csap le rá részeg vihar,

a feszt a falnál sortüzet vezényel.

Hány éj taposta, hány dölyfös halál?
Egy igaz szónak hány élet az ára?
Golyóval a szívéiben talpraáll,
szuronyt szegez a Téli Palotára.

Hogy gyűlölik a fehér banditák!
Mozdonykazánba hajítják be élve,
mert azt akarja, legyen jobb világ,
szelídebb nap virradjon a szegényre.

Hogy gyűlölik a sandák és gazok!
Ki késít merít belé, ki cselvet orvul.
Meggöpdösik, hazudják, hogy halóiét.
De fölfeslik a csel, a kés kicsorbul.

Mert ő – te vagy, elvtárs, meg én vagyok,
mi csírázunk a föld alatt a magban,
s ha gázol vastalp, markol vasmarok,
nem bírhat azzal, aki halhatatlan.

Hozhat akárhány halált a jövő,
az új se lesz erősebb, mint a régi.
Magába szőtt mát minkét az idő,
s c szálát többé nem lehet kitépni.

A bárka

A második üvegnél, népies nevén „hosszúnyakúnál” tartottunk – bár az sem lehetetlen, hogy a harmadiknál amikor gyerekkori közös élményeinkből kifogyva, az (én időtlen idők óta nem látott kedves barátom megkérdezte, tudom-e, mi a szerelem. Eltűnődtem: nem tudtam, hogy tudom-e, vagy ha tudtam is valaha, emlékszem-e rá? Barátomat azonban láthatólag cseppet sem érdekelte a válaszom, még az sem, hogy a kérdést egyáltalán meghallottam-e. Nem engem kérdezett, inkább maga akart beszélni, megidézve azt a nevezetes tavaszt, amikor fényes szellők borzolták a mainál kissé sötétebb árnyalatú hajunkat, és minden új volt számunkra, mintha mi találtuk volna ki.

– Akkortájt gyakran szerepeltem a gyűléseinken, Adyt, József Attilát szavaltam a világot jelentő deszkákon, amelyeket józsefvárosi bérházak udvarán állítottunk fel ideiglenes jelleggel a porolónál vagy a pincelejáró előtt. Azonkívül tanulócsoportot vezettem, olyan tárgyból, amit magam is akkor tanultam: értéktöbblet, profitráta ... Bizony, föl kellett kötni a gatyát, annál is inkább, mert alig töltöttem be a húszat, a csoportom pedig jóval idősebbekből állt. Csupa meglett ember, gyári férfiak és asszonyok, egyetlen kivétellel ... Egy kis Júlia-korú gyerek lány, szőke, vékonyka, egércsü tündér. Ő volt a legfürgébb eszű, bár a többiek is fejtettek magukért, szerették volna együltőben felhabzsolni a tudást, amit az előző évtizedek megtagadtak tőlük. Hanem az a gyerek... Röptében kapta el a gondolatot, kérdezett, vitakozott, mindent meg akart érteni. Te tanár vagy, tudod, mi az, ha van visszajelzés, ha fölgújt a szikra,

amit te magad csiholtál – ahogy fordítva, nincs idétlenebb vereség, mint süket füleknek szövegelni. Szóval, az a kis egérfarcú a hegyes orrával... Ismertem a szüleit, mind a kerten szabók, a lakásukon dolgoztak a Kőrös utcában, szemben a Golgotával, tudod, a mozdonygyár mögött. Mozdonygyár. Azt is elintézték a nyomorultak ...

Billent a hosszúnyakú, aznap a második – vagy a harmadik? –, hős, gyöngyös ragyogással ibugyogott a rizling.

– Néha-néha ellátogattam a Kőrös utcába. Jó volt náluk. Albérletben laktam akkor, család nélkül nőttem fel, és valami nagyon hiányzott – nem az, hogy törődjenek velem, ellenkezőleg, én szerettem volna melengetni, körülfonni valakit, megérteni ki som mondott szavak, rebbenésnyi mozdulatok rejtett üzenetét. Persze, ritkán adódott alkalom a vendégeskedésre, tanulnom kellett mindenfélét, matematikát, nyelveket, vizsgákra készülni az egyetemen, tanítványokkal bajlódni, hogy megéljek valahogy, este szavalná, a csoporttal foglalkozni... „Nem is tudom, hogyan vettem észre, mikor volt egyáltalán idom észrevenni, hogy tulajdonképpen szomorú vagyok és magányos, szélhordta gyökér, ismeretlen áramlatokban kallódó palack posta, miegyéb – szóval, elkapott a heveny dekadencia, legjellemzőbb tünetiével, az önsajnállattal. Hiányzott valami vagy inkább valaki... Egész pontosan, az a szőke, egérfarcú kislány hiányzott, aki egy hirtelen elröppent esztendő alatt kinőtt a kislánysorból, olyannyira, hogy (beleszerettem. Igaz, némi időbe telt, amíg rájöttem erre, mert őszintén szólva, szokatlan volt és meglepő, de amikor végül tisztáztam, hogy hányadán állok magammal, egy szombati nap délutánján, nem minden elfogódottság nélkül, becsöngettem a Kőrös utcába. Az illendőség kedvéért elcsevegtem egy darabig a szüleivel, azután megkérdeztem, nem volna-e kedve sétálni egy kicsit. Vakító nyári nap volt, apró csillámok szöktek sima, hátrafésült hajára, derékban szűkülő, pettyes világoskék kartonruhájára, gyönyörködtek a kecses, könnyed vonalakban, a szépnek nem mondható, de megindítóan kedves arcban. A Golgota téren leültünk egy padra, villamos zörömbölt, biztatott a –maga faragatlan kedélyességével: szólalj meg, fiú, rajta! Mély lélegzetet vettem. „Szeretnék mindig veled lenni. Szeretlek, ez a helyzet. Látod, nehezemre esik kimondani, félek a válaszdótlól. Ha terhedre vagyok, mondd meg nyugodtan, nem jövök többé.” Rámnézett, és amire a legkevésbé számítottam, szürkés-kék szemében felfénylett a gyengédség – mintha ő lett volna az idősebb, a felnőtt, aki most készül beavatni a fiatalabbat egy fontos és csakis kettőjükre tartozó titokba. „Én téged már régóta szeretlek. Azóta, hogy először hallottalak szavalni. Csak hát... gyerek voltam, gondolni se mertem rá.” Csörrent a sarkon egy biciklicsengő – ünnepre hívó vidám jeladás –, kölyök szél kergetőzött a porral, örömben megborzongtak a kormos akáclevelek, mint a papírzászlók május elsején. Átöleltem, odabújt hozzám, megcsókoltam a haját. „Most már nem- vagy gyerek?” „Nem. – Mostantól fogva nem.”

Azzal állítottunk be a szülőkhöz, hogy mi bizony összeházasodunk. „Ezt mikor süttöttétek ki?” „Ó, már vagy tíz perce.” Igen, így döntöttünk, szinte szavak nélkül, annyira természetes volt. Akkoriban, hiszen emlékszel, ragályos házassági láz harapózott el a fiatalok között, ha ketten megszerették egymást, úgy gondolták, muszáj haladéktalanul egybekelniük – valószínűleg az éghajlat tette, a történelmi légmozgás, amely a megélhetés nyomorúságos gondjai ellenére nyárba hajló örök tavaszt ígért. „Az iskola? – kérdezte a mama aggódalmasan. – Mi lesz az iskolával?” „Be fogom fejezni, anyukáim, ne izgulj.” „Ha mondja, akkor úgy is lesz” – jelentette ki a papa komolyan, és a dolgot ezzel a maga részéről lezárta. Illetve tett még egy lényeges kiegészítést: „Hozományul olyan ruhát varrók neked, fiam, hogy az unokáid esküvőjén is Viselheted.”

Mivel a két leendő házasság közül én voltam az egyetlen nagykorú, az ünnepélyes

eseményhez hatósági beleegyezést kellett kérnünk. Pár hónapnyi szaladgálás, sürgetés, bosszankodás után az is megjött. Kitűzték az időpontot, megbeszéltük, hogy negyedórával a ceremónia előtt találkozunk a kerületi előljáráságon. Útközben összekacartam egy évfolyamtársammal, sebtében megvitattunk valamilyen matematikai problémát, utána lóhalálában rohantam a tethelyre. Majdnem elkéstem, egy perc múlva szólítottak minket. A jó ég tudja, mi bújt akkor belénk: attól a pillanattól kezdve, hogy az anyakönyvvezető elé álltunk, nem mertünk egymásra nézni, nehogy elvihogjuk magunkat. A falat bámultuk vagy a cipőnk orrát, hallgattuk az épületes intelmeket, család, talpkő, szeretet, nyakig jártunk az erkölcsben – hanem a negyedik vagy ötödik szereteteit az anyakönyvvezető elvétette, „szeletet”, mondta tévedésből, mire cinkosan megszorítottuk egymás kezét, nekem egy szelet sonka nyomult orvul az emlékezetembe – istenem, de rég nem, láttam olyat, még kirakatban sem! –, az ő képzeletében egy torta szelet ábrándképe merülhetett fel a vágyak alvilágából, dobostortáé, ahogy ismerem... Akkor már fuldokoltunk a torkunkba visszavisszagyömöszölt nevetéstől, szipákoltunk, az orrunkat fújtuk, akárcsak az öreg szülék, habár őket a meghatottság motiválta. És ez még semmi: az anyakönyvvezető széles nemzeti színű szalagjára fesztelenül egy légy ereszkedett, utána a párja, mi az, ők is esküdni akarnak? A poklok kínját álltuk ki a befejezésig, melynek alig remélt elérkeztekor, a gratulációkat kétségbeesett vakkantásokkal nyugtázva, kivágtattunk a teremből, le a lépcsőn, a kapuban egymás nyakába estünk, és boldogan, immár szabad emberekként utat engedtünk a kirobbanó, könnycsurgató kacagásnak, alig bírtuk abbahagyni.

Díszebéd várt bennünket a szülőknél, akkori fogalmaink szerint fejedelmi lakoma: húsleves cérnametélttel, paprikáscsirke nokedlivel, bor is volt hozzá, hogyan tudták mindezt előteremteni? Ilyen jólétbe csöppenve, persze az asztalnál is folytattuk a viháncolást, főleg azt találtuk pukkasztóan mulatságosnak, hogy mi már férj-feleség vagyunk, ő tehát ... né, vajon az iskolában is így hívják majd ki ezentúl felelni? ... né, beszélj, az Aranyember főhőseiről... . né, írd föl ezt a mondatot a táblára franciául. ... né, ha óra közben még egyszer elneveted magad, intőt kapsz. Csakugyan: kivel íratná alá az intőt, a papájával vagy velem? Esetleg a szülői értekezletekre is eljárhatnak. „Uram, a felesége tegnap rendetlenkedett, kénytelen voltam sarokba állítani.” „Majd ráncba szedem, bízsa csak rám a tanárnő.” „Egyébként osztályelső, de sajnos, a magaviseleté kívánnivalót hagy maga után.” Hallottad? Kívánnivalót hagysz magad után, a tanárnő mondta. Én is mondom. Nekem te vagy a kívánnivaló. „Mit sutyorogtok? – szóló ránk az apósom. – Hagyjátok abba, pohár- köszöntő következik. Emelem poharam az ifjú párra, legyetek nagyon boldogok, gyerekek. De hal? Ez a nagy kérdés. Te, fiam, nem viheted őt magaddal az albérletedbe, mi meg kicsit szűkén vagyunk ebben az egyetlen szobában, ahol ráadásul naphosszat zörgetjük anyáttal a gépet, hogy összevarrjuk a hidegvízre- valót. Hát szóval, ha már nem tudtunk nektek olyan nászajándékkal kedveskedni, amilyennel szerettünk volna szívünk szerint, gondoltuk, megpróbálunk legalább egy icipici örömet szerezni valamivel. Vagyis két valamivel. Igaz, az egyik csak ígéret: egy régi jó vevőnk megígérte, hogy kerít nektek egy kis fészket. Nem a gróf Csekonics kastélyában, csak egy kis udvari szoba-konyhát valahol a mi környékünkön, de a semminél jobb, nem? Ez a vevőnk idáig mindig állta, a szavát. No és a másik, annak biztosan jobban fogtok örülni: anyáttal beutalót kaptunk Szoboszlóra, két hétig tiétek a lakás. Drága gyerekeim, bocsássatok meg, hogy most csak ennyit tudtunk ... Ne haragudjatok.” Megöleltük, megcsókoltuk az öregeket – istenem, mennyit töprengettek szegények, mennyit talpalhattak és kérincselhettek, amíg ezt a különös nászajándékot összehozták! Aznap nem viháncoltunk többet.

Nászút a Kőrös utcában ... Szébb ajándékot aligha kaphattunk volna. Jövő kedden utaznak az öregek, addig csak kibírjuk valahogy. Egy bizsuüzlet kirakatában gyűrűket

láttam, miért ne hordanánk mi is? Érdekes, hogy addig eszünkbe sem jutott. Jól fog mutatni rajta az iskolában, nekem meg bizonyára emeli a tekintélyemet a tanítványaim előtt. Rézgyűrű persze, nem arany, de ki tudom fizetni, ez a fontos, legfeljebb egy darabig nem vacsorázom.

Végre eljött a kedd, kis csokor mezei virággal és a selyempapírba bugyolált gyűrűkkel érkeztem meg a Kőrös utcába. Kézen fogva vezetett be, ujjára húztam a gyűrűt. „Nem igazi, de egyszer majd kicseréljük igazi aranyra.” „Nem – mondta –, nem cseréljük ki. Ez az igazi.” Megcsókoltam az arcát, a szemét. Sírt... Megvallom, én is. Apám halála óta nem sírtam, a csendőrök félholtra verték, röviddel a börtön után meghalt. De örömben ott sírtam először, a Kőrös utcában. Először és utoljára. Ott teljesült be számomra Pál apostol jóslata: „Mikor eljön a teljesség, a rész szerint való eltöröltetik.” Nincsenek többé személyes névmások, én, te, nincs többé semmi, csak a minden – a fájdalmas, gyönyörű zengés, egymásba szőtt dallamok áhítata, mint egy Bach-orgonafűgában. Emlékszel Rousseau-ra? Azt írta, alig akad olyan pillanat, amelyikről elmondhatnánk, hogy bárcsak örökké tartana. Faust megtalálta azt a pillanatot. Megtaláltam én is. Megtaláltam, megállítottam, nem is engedem el többé ...

Csend 'támadt, elakadt a folytatás. Zavartan kérdeztem:

– Aztán?

– Aztán? Talán bonthatnánk még egy üveggel.

Bontottam, töltöttem.

– Aztán ... Nekem három hétre vidékre kellett utaznom. Mikor visszajöttem ... Amikor visszajöttem, már nem élt. Megölte fényes nappal valami vadállat, elszedte az erszényét két fej káposzta árával.

A tudat védekezik, tiltakozik, szeretné meghazudtolni önmagát. De végül lehetetlen volt nem megértenem azt, amit nem akartaim megérteni.

– Nem! – bukott ki belőlem idegen hangon az iszonyat. – Nem igaz, mondd, hogy nem igaz. Nem igaz, nem igaz ...

Poharát a fény felé emelte, a bor színét vizsgálta.

Forgatod néha a Bibliát? „Én pedig ímé özönvizet hozok a földre, hogy elveszessen minden testet, a melyben élő lélek van az ég alatt; valami a földön van, elvész. De te veled szövetséget kötök, és bemégy a bárkába... Fiát, ez az én bárkám. Ez a megállított pillanat. Nem fértis, ne hidd, nem bebalzsamozott emlék – csak annyi, hogy tudom, mi a szerelem.

Ahol a csillag ragyog

Ha az ég a földre hajol,
kigyúl egy csillag valahol,
én is odavaló vagyok,
ahol az a csillag ragyog.

Hová vetődtem azóta,
csillagtalan csúf bozótba,
csillagomat éji strázsák,
húséges álmok vigyázzák.

Álmok egén ha láthatom,
könnyeimmel megmosdatom,
bánatommal törölgetem,
hogy örökké fényes legyen.

Volna szárnyam, odaszállnék,
csukott szemmel rátalálnék,
oda szállok, ha meghalok,
ahol az a csillag ragyog.

Majd csak

Szólni, bár a levegő fogytán,
lenni tiltott dalokból foszlány,
megsúgott jelszó, el nem égett
betűje tűzre hányt igéknek,

vak holdak és kihűlt világok
homokján hajhászni az álmat,
az elveszett kulcs dacos álmát,
hogy egyszer majd csak megtalálják.

Buborék

Kiáltani szólni nem lehet
a víz alól
a rángatózó testből a megdagadt
tüdőből kiszorul az utolsó
kőbcenti levegő

De talán a buborékra felfigyel valaki.

Fogadás

Amíg élek, más nem lesz rám kíváncsi
e végeken, mint egy-két jóbarát,
no meg talán pár föl-bérelt svihák.
Pedig bizisten, nem vagyok akárki,
s ezret teszek egy ellen, hogy e mái
nyűtt nemzedék eszmélőbb unokái
fognak egyszer belőlem doktorálni,
ha lesznek itt még akadémiák.

Jelek időben

Ecetes borok órája ez
romlott ízek metszett pohárban
sárló vénasszonyok órája
ez csoszogva illegnek bakfisruhában
csattogó bokák órája ez
groteszk pókhálós bál-utánczat
hol hangtalan denevérek és
kenetlen kerekek muzsikálnak
váz-gavallérok órája ez
kik az élőt táncba ragadják
ihajcsuhajok órája ez
kurjongó penészfoltos vigasság
fennakadt szemek órája ez
dermedt-fakó az elalélt hold –
az ocsúdások órája ez,
a haragé, mely azt mondja: elég volt.

A Van és a Nincs

Sok baja van a Van-nak,
meg gondja is, de mennyi,
a Nincsnek jaja van csak,
s elfelejt néha enni.
A Van mindig vanabb lesz,
zsömlét vaj az bajában,
a Nincs meg egyre nincsebb,
s jó napja van, ha süthet
két szem krumplit hajában.
De ha sorsába bekül,
végül azt sem kap étkül,
ehet, ha jön az ünnep,
ropogós macskasültet,
vagy haját krumpli nélkül.

Szabadság

Ha lámpa volnál,
este meggy újítanálak,
hogy mindenkinek világíts.

Eső ha volnál,
lehunynám a szemem,

és az ég felé fordítanám az arcomat.

De a seholsincset hol keressem?
Hallgatnak a fűszálak,
tanácstalan a szél.

Pedig valamikor megszólítottalak,
válaszoltál is, úgy emlékszem.
Csak hát nem tudtam vigyázni rád.

Kilötyögtél a poharamból,
szétgurultál a kosaramból,
elszivárogtál az ajtó hasadékán.

Vajon megtalállak-e a szivárvány mögött?
Igaz, kicsit hosszúnak látszik az út odáig,
mégis muszáj nekivágnom, mást nem tehetek.

Hegedű

Szép hegedűnket a kontár elbitorolta:
fűrész módra nyiszálja vonója a rémült
húrt, belevájja hegyes fogait dalainkba.
Síkos az ég, ragacsosra sötétül a kékség,
barbár lárma csörömpöl a csend üvegén.
Kristályéjszaka ez. Hol az új, a merész dal,
visszaigézni halottaiból a Napot?

Holtodig, s azután is

Ha a szavak kifogytak,
a kéz tán szólni tud még,
s ha szorítani gyenge,
ha már az ujj se rebben,
jelezzén a tekintet,
egy lobbanásnyi fényjel,
bujkáló némajáték.
De ;ha arra se futja,
ha már szemhéj se moccan,
ne félj, nincs nagy baj így sem,
ne félj – csak azt az egyet,
azt a megfoghatatlant,
álmok, hitek, szerelmek
fényét, mely csillagodnak
sebeiből szivárog,
fogd fel a tenyereddel

cseppenként, és sugározd
holtodig, s azután is.

Nincs halál

Csak az hal meg, aki magából
maga köré kerítést ácsol,
vagy lármák görögtüze mellett
csillagközi csöndekbe dermed.
De aki szerelemre lobban
szétágazó összhangzatokban,
mint hang, mely zenékbe fonódik,
mert résznél az egész valódibb,
azon, ha száz halált is halna,
megtörik a halál hatalma.

Brúnó

Györe Imrének

Tüzes fogók és kísértő szavak
sulykolták váltva, hogy választhatok.
Ugyan mit? Tűz helyett gyalázatot?
Nincs válaszút, ha a szellem szabad.

Ma már áttetszők a börtönfalak,
szőlőtől dús a domb, és fellobog
az ég pereméig futó habok
időtlen arcán a nápolyi nap.

A félelem, az acél hegyű túska
nem döf már torkon, nem rettent a máglya,
tévútra sem csal áltató remény.

Holnap megégek. Szégyenüknek füstje
és igazamnak diadalmas lángja
együtt csap fel a Virágok Terén.

Vak lomb alatt

Bíbor falak
lehajlanak
csapzott hegyek

lefekszenek
sebzett folyók
vak ég alatt
üveggolyót
gurítanak

Tüskés idő
bozótja nő
mérges bogyó
jelen jövő
üveggolyó
hová gurult
milyen verem
könyörtelen
mélyére hullt

Vak lomb alatt
a föld kifagy
keresheted
ki vagy mi vagy
otthonatlan
kereng a lét
nincsen hogyan
hová miért
nincs veszteség
se nyereség
se győzelem
se vereség
nincs itt vagy ott
se fönn se lenn
csak tetszhalott
történelem
vak lomb alatt
már semmi sincs
már nincs egyéb
csupán a nincs

Vak lomb alatt
mégis matat
sután a kéz
keres-kutat
talán akad
megbújva még
a csend mögött
egy gondolat
talán kiszól
a föld alól
egy dal melyet
el nem dalolt
még senki sem

Ha szól, ha nem,
már rajtad áll,
csak rajtad áll
élet-halál:
hol fennek rád
karmot-fogat,
botot ragadj
és védd magad –
vak lomb alatt,
hol feketébb
éjnél a nap,
őrizd az ég
kéklő tüzet,
mely benned ég,
hogy számon tarts,
és számot adj.

Bogárkák

Vaskerítés hegyén
fennakadt az este
csapzott szárnya csapdos
teste ráng riadtan
tűzve lándzsahegyre
szárnya föl-le verdes
szabadulni próbál
a vas nem kegyelmez
a réműlet ujjá
torkán összezárul
forró pihegések
hullnak mint a vércsepp
bámuló kövekre
foszlott pihe szállong
toll verése lankad
fűszálak fülelnek
elrebbent neszekre
lombja nő a csendnek
lándzsára szegezve
holtan csüng az este

Villogó bogárkák
köröznek felette

Strófák

A kidőlt fa nem kíváncsi,
nem nyújtózik eget látni,
csillagot nem tűz hajába,
szelekkel nem száll vitába.

2.

Ami szín volt, most kilobban,
ami szó volt, szól titokban,
bekerít a fullasztó éj,
szorosán zár a dióhéj.

3.

Élni héjban, betokozva
levegőtlen vak burokba,
készülődni moccanatlan,
héjrepestő nagy haragban.

Hegyet zúzván

Perc hull a percre, év az évre,
mint kőre a leejtett csésze,
csörren, törik dirib-darabra,
senki többé meg nem ragasztja.

Csepp hull a cseppre, vér a vérre,
nyom nélkül szivárog a mélybe,
közönyös rétegekbe zártan
gyúlik a hallgatag homályban.

Idők időtlenné kövülnek,
tömbjeik hegyé nehezülnek,
súlyuktól megremeg a mélység,
sziklába rejti szívverését.

Vér a vérre, csepp hull a cseppre,
érré, patakká növekedve,
hegyet zúzván dirib-darabra,
dübörgön csap fel a szabadba.

**Ez a
442
példány**

**ISBN 963 450 340 1
ISSN 0866 – 4420**

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

**930463 Tótfalusi Tannyomda, Budapest
Felelős vezető Nagy Lajos igazgató**

**Terjeszti a Könyvtárellátó Vállalat
Megvásárolható az V. Honvéd utca 5., V. Mérleg utca 6.,
VI. Andrásy út 45., VII. Rákóczi út 14-16., XIII. Szent István körút 26.,
XIII. Váci út 19. szám alatti budapesti könyvesboltokban.**
